

Bəzilərimizin şüurlu şəkildə, bəzilərimizin isə qeyri-şüurlu şəkildə dərk etdiyimiz qohum nikahlar kimin necə qəbul etməsin-dən asılı olmayaraq həqiqətən də insan cəmiyyəti üçün çoxsaylı problemdən başqa bir şey deyil. Lakin təəssüf ki, bunu hələ də yetərincə dərk etməyən, məsələnin əsl mahiyyətinin nədən ibarət olduğunu anlamayan insanlar var. Baxmayaraq ki, uzun illər boyu övladları gözləri önündə müxtəlif qan xəstəliklərin-dən əziyyət çəkir, xəstəxana-xəstəxana, həkim-həkim gəzirlər, lakin hələ də bunun səbəbkərinin qohum nikah olduğuna inanan çox az adam var.

Belə də olub ki, qan qohumu olan iki gənc ailə qurub, lakin övladları sağlam doğulub. Bax, bu məsələ də uzun illər insanları çəş-baş salıb. Qohum nikah problem yaradır deyəndə, "Odur filankəs də qohum nikah ile ailə qurub, iki-üç sağlam övladı doğulub, siz nə danışırsınız?", - deyən çoxsaylı insan var. Lakin bir məsələni həmişə anlamaq istəməmişik deyim, dərk etməmişik deyim, ola bilər ki, qohum evlilikdə xəstə uşaqları doğulmasın, lakin bu uşaqların gələcəkdə dün-yaya getirdiyi övladlarında və yaxud övladlarının övladında qohum evliliyin fəsadları özünü göstərəcək. Odur ki, anlamağa əlşəq ki, ümumilikdə qohum nikah bizi dərbələdən, qəm-kədərdən başqa heç ne vermir. Elə buna görə də bəzi ölkələrdə ən azı dörd, yeddi nəsil sonra qohum evliliyinə ica-zə verilir.

Uzun illər boyu...

"Qardaşımın gül kimi qızı var, oğlum, onu almalısan, "Bacı, qızın, bax, mənim öğlumundur", "Qardaş, qızınla oğlumu göbek-kəsdi etmişik ha, yadından çıxarma", "Bacı, qızınla oğlum beşikkəsdir ha, birdən başqasına verərsən" kimi sözleşmələr, istəklər övladlarımız başqasını seçsə də, qəlbini başqasına versə də, daha üstün gelib. Valideyn diktəsi, arzusu, istəyi, "sözü" gəncləri zaman-zaman öz sevdiyindən ayırb. Gözəl yaşıar, qəlbər parça-parça olub, sevənlər bir-birindən ayrılib, bir ömür gözləri bir-birini axtarib, lakin bütün bunları üreyinə görmüb ana-atəxrinə onların bacı-qardaşlarının övladları ilə ailə qurublar.

Belə nikahlardan dünyaya çoxsaylı xəstə uşaqlar gəlib. Neticədə də çoxsaylı qohum evliliyi pozulmali olub. Dünənədək bir-birinə can deyib-can eşidən bacı-qardaş, qardaşlar və bacılar bir-biri ilə düşmən olub-lar. Tək xəstə uşaqların doğulması ilə deyil, yox, olub ki, gənclər baxmayaraq ki, əmisiyi-əmioğludur, dayıqızı-bibioğludur, lakin ailədə xasiyyətləri tutmayıb, bir-birini ər-arvad kimi anlaya bilməyiblər. Aralarında sevgi olmadığından münasibətlər yaxşıya doğru yön almayıb. Bundan sonra iki qardaş olub düşmən. Biri günahı qardaşının qızında, o biri qardaşının oğlunda görüb. İki bacı olub ömürlük düşmən, bir-birini görənə yollarını dəyişib, üz-üzə gelmək belə istəyiblər. Bacının biri günahı bacısı qızına, o biri bacısı oğluna yükləyib.

Deməli, qohum nikahlar sağlamlıq imkanı məhdud uşaqların dünyaya gəlməsi ilə yanaşı, həm də çox vaxt qohumluq münasibətlərini sonlandırır. Qardaş-bacı arasına nüfəq salır. Axi bütün bunların dəfələrlə şahidi olmuşuq.

Dövlətimiz bizi özümüzdən çox düşünür

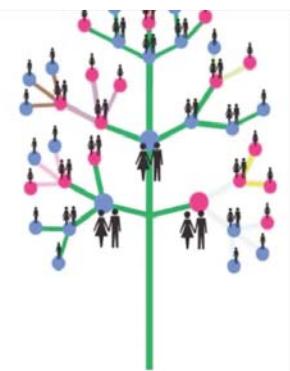
Bəli, biz özümüz özümüzü, doğulan xə-

Qohum nikahlar: rəsmini dövlət qadağan etdi, qeyri-rəsmini də biz edək!

tə uşaqları nədənsə göz ardına aldıq zaman-zaman. Lakin ölkədə qohum nikahlarından doğulan xəstə uşaqların statistikası hər il bir qədər qabardıqca, dövlətimiz bunun yaxşı bir gələcək vəd etmədiyini gördü və qarşısını almaq üçün yollar axtardı. Uzun illər maarifləndirmə işlərinə başlandı. Aid qu魯mlar, mətbuat vaxtaşarı bu barədə hərtərəfli məlumatlar verdi, araşdırımlar apardı, nəticələri xalqa çatdırıldı. Lakin təəssüf ki, beynimizə hopan stereotiplərdən yaxa qurtara bilmədik. Bütün bunların bizim xeyrimizə olduğunu dərk etmədik.

Ötən il Milli Məclisde qardaşların və (və ya) bacıların ümumi bioloji baba və (və ya) nənəsi olan uşaqlarının və bioloji qohumluğu olan əmi (dayı) və qardaş (bacı) qızı,

həmçinin bibi (xala) və qardaş (bacı) oğlunun nikaha daxil olmasının qadağan edilməsi müzakirə edildi, qanun layihəsi qəbul olundu və dövlət başçısı tərefindən 28 iyun 2024-cü il tarixdə Ailə Məcəlləsində edilən dəyişiklik təsdiqlədi. Beləliklə, 2025-ci ilin 1 iyul tarixində yuxarıda qohumluq dərəcəsi göstərilən qohumlar arasında nikahın bağlanması qadağan olundu.

Göründüyü kimi, dövlətimiz bizi özü-müzdən daha çox fikirləşir, gələcəyimizin qeydində bizdən daha çox qalır. Hansı ki, bütün bu məsələlərdə biz dövlətə kömək etməli, genofondumuz, sağlam gələcəyimiz namənə bunu biz etməliyik. Çox təəssüf ki, nə qədər deyilsə də, qulaqlarımız kar oldu, eşit-mədik, yenə də qohum gənclərin bir-biri ilə nikaha daxil olmasından çəkiləndik. Neticədə isə minlərlə uşaqlıq qurbanımız oldu. Onların sağlamlığını, gələcəyini əllərindən alıq. Həmyəşidlərindən aktiv həyatı, sağlam bədəni, zəkanı onlardan alıq. Öz istəklərimiz qurbanına çevirdik onları. Eləcə də o uşaqların valideynlərinin üzərinə ömürlük bir yük qoyduq. Sağlamlıq imkanı məhdud uşaqlıq böyütmək, onun cəmiyyətə integrasiyasına nail olmaq heç də asan məsələ deyil. Bunu xəstə uşağı olanlar bilər.

Hər birimiz dəfələrlə qohum nikahlardan doğulan uşaqların aqibəti ilə rastlaşmışıq. Heç kim deye bilməz ki istər qonşuluqsa, istər qohumlar arasında belə uşaqlarla qarşılaşmayıb. Çox təəssüf ki, biz qarşımızdakı

mənzərəyə yalnız baxmışıq, onun ağırlığını, əsl mahiyyətini görə bilməmişik.

Beləliklə, bu gün şüurlu, normal insanların hər biri dövlətin təşəbbüsünü, qərarını alıqlılaşdır. Qohumlar arasında rəsmi nikah dövlət tərefindən qadağan edildi, bəs qeyri-rəsmi nikahlar, bax bunlara biz qadağa qymalıyıq: bir-birimizi qınaq etmək, doğru yol göstərməklə, nələrin baş verəcəyindən xəbərdar etmək.

Altı aya 1429

qohum nikah

Elə ki, gələn ildən-yəni 2025-ci ilin iyul ayının 1-dən bioloji qohumluq olan şəxslerin nikaha daxil olmasının qadağan edilməsi xəberini alıq, dedik nə edək, etməyək, o tarixdək təcili övladlarımızın toy mərasimini reallaşdırıq. Beləliklə, bioloji qohumluq olan şəxsler arasında cari ilin yanvar ayında 252, fevralda 131, martda 176, aprelde 139, mayda 271, iyunda isə 460 nikah qeydə alınıb. 2024-cü ilin yanvar ayında isə 155, fevralda 113, martda 116, aprelde 111, may ayında 121, iyunda 134 belə nikah rəsmiləşdirilmişdi. 2021-ci ildə 2199, 2022-cü ildə 2542, 2023-cü ildə 1950, 2024-cü ildə 2060 belə nikah qeydə alınıb.

Budur, bax, bu rəqəmlər bizim şüurumu-zun hələ də geridə olduğunu, baxmaya-

raq ki, məsələyə dövlət səviyyəsində yanaşma olub, hələ də məsələnin mahiyyətini dərk etməkdə geridə qaldığımızdan xəbər verir.

Bu ilin altı ayında 1429 qohum nikahının bağlanması və statistikanın əvvəlki illərin müvafiq dövrü ilə müqayisədə daha qabarık olması, el arasında deyildiyi kimi, "tez-bazar" toylardan, nikahlardan xəbər verir.

Əslində bu rəqəmlər adamı bir qədər də düşünməyə vadar edir. Düşündükçə acı bir gülüş də doğur. Nəyə görə? Ona görə ki, sanki insanlar düşünür ki, qohum nikahların qadağan edilməsi bu qədər narahatedici bir məsələ deyil, lakin qanuna dəyişiklik olunub da, həmin tarixə kimi biz öz bildiyimizi edək. Qanunun ne üçün qəbul edildiyinin görünür ki, fərginə varı bilməyən minlərlə insan yaşayır cəmiyyətimizdə. Ele götürək 1429 ailənin hər birində iki gənci, onların hər birinin iki valideynini, yaxın qohum-əqrəbasını. Deməli, aramızda minlərlə insan hələ də qohum nikahının ne üçün qadağan edildiyi barədə bir cümlə də dərk etmir.

Beləliklə, ne baş verəcək? Rəsmi nikaha daxil ola bilməyen qohumlar qeyri-rəsmi nikaha baş vuracaqlar. Çünkü dərketmə bizdə həqiqətən aşağı səviyyədədir. Belə olan təqdirdə isə yeni problemlər ortaya çıxacaq. Bunun da dəhəşəti yalnız uşaqlar yaşayacaq: həm sağlamlıq cəhətdən, həm də hüquqi cəhətdən.

Günahkar olmayaq!

Müasir dövrde qohum qızı bacı, oğlunu qardaş kimi qəbul edən və belə nikahların yolverilməz olduğunu vurgulayan çoxsaylı gənc var. Lakin təəssüf ki, ata-ana, nəne-baba, dayı-xala, bibi-əmi nəsihətini, məsləhətini dinləyən, hələ də onlara qarşı çıxməq cəsarətində olmayan da çoxsaylı gənc var.

Bu məsələdə ən böyük günahkar isə böyükəldərdir. Gəncləri bu evliliyə sövq edən, bunun üçün onların beynini qarışdırı, ağır nəticələri onların ciyinine yük kimi qoyan böyükələr. Qoy onlar bilsinlər ki, bununla böyük günaha, problemlərə yol açırlar.

Kimdir günahkar? Gəlin onu ittiham edək. İttihəm edək ki, başqlarına da dərs olsun. Qan qohumluğuna razılıq verənlər minlərlə sağlamlıq imkanı mehdud uşağı görə bilib utansınlar. Onların gələcəyə olan arzularını ürkənlərdən qoymaları üçün xəcalət çəksinlər. Övladlarının qüsürü övladlarını görəndə günahkar olduğunu dərk etsinlər. Gözlərini açıb müasir dünyaya yaxşı-yaxşı baxıb, radio-televiziyanın, qəzet və jurnalların qan qohumluğunu ilə bağlı "bar-bar bağıran" verilişlərini dinləsinlər, yazılarını oxusunlar. Qan qohumluğuna, yox, desinlər. Bunun gələcək nəsillərin inkişafına, sağlamlıqlına mənfi təsiri olduğunu dərk etsinlər.

Dövlətimiz tərefindən rəsmi olaraq bioloji qohum nikahları qadağan edildi. Bunu qeyri-rəsmi həyata keçirməyin: birincisi, heç bir qızı evinizdə nikahsız çıxarmayın. İkincisi, doğulacaq uşağı hüquqi cəhətdən problemlərlə üz-üzə qoymayın. Üçüncüsü, xəstə uşaqların doğulmasına vasitəçi olmayın.

Qohum elə qohumdur. Gəlin yaqlarla qohum olaq ki, qohumlarımızin sayı artsın.